

DOI No: <http://dx.doi.org/10.14225/Joh1632>

Geliş Tarihi: 07.04.2019

Kabul Tarihi: 30.06.2019

TÜRKİYE KANADA VE HOLLANDA SPOR SİSTEMLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI ¹

Hakan SUNAY ²

ÖZET

Günümüzde çağdaş spor örgüt yapılanmasının ülkelerin gelişmişlik düzeyleri, kültürleri, nüfus demografik özellikleri gibi değişkenlerden etkilendiği kabul edilmektedir. İşte bu etkiyi belirlemiş ve aynı zamanda sporda katılımı sağlamış ve sporda başarılı olmuş ülkeler arasından; Kanada ve Hollanda ile Türkiye'nin "Spor Sistemlerinin" incelenerek karşılaştırılması önem taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı; Kanada ve Hollanda'daki *spor teşkilatlanması ve organizasyonel yapısı, spor finansmanı, spora katılımı ve spor politikası* incelenerek, spor sistemine yönelik bu uygulamaların Türkiye ile benzerlik ve farklılıklarını belirlemektir. Araştırma, bir karşılaştırmalı spor yönetimi araştırmasıdır. Araştırmada tanımlayıcı yaklaşımla beraber kısmen dikey yaklaşım, ülkelerin spor sistemlerinin karşılaştırılması olması nedeniyle ağırlıklı olarak da yatay yaklaşım kullanılmıştır. Araştırma, Kanada ve Hollanda'daki spor sistemine ilişkin bazı uygulamaların incelenmesi ve Türkiye'deki uygulamalarıyla karşılaştırılması ile sınırlıdır. Araştırmada verilerin toplanmasında belgesel tarama tekniği kullanılmıştır. Kanada ve Hollanda ile ilgili veriler, bu ülkelerin resmi genel ağ (web) sitelerinden ve kitaplardan elde edilmiştir. Karşılaştırmalı çalışmaların kendine özgü analiz yöntemlerine uygun olarak benzerlik ve farklılıklar analiz edilmiştir. Karşılaştırma sonucu benzerlik ve farklılıklar ortaya konmuş, Türkiye'deki uygulamalar da göz önüne alınarak önerilerde bulunulmuştur. Araştırma sonucunda; ülkelerin bazı değişkenlere göre spor sistemlerinde farklı uygulamaların olduğu tespit edilmiştir.

¹ Akademik Spor Araştırmaları Derneği (ASAD) tarafından 19-21 Eylül 2018 tarihleri arasında Gürcistan-Batım'da gerçekleştirilen 2.Uluslararası Akademik Spor Araştırmaları Kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

² Doç.Dr. Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Spor Yöneticiliği Bölümü, e-posta: hsunay@ankara.edu.tr, Orcid: 0000-0001-5139-1492

Türkiye Kanada ve Hollanda Spor Sistemlerinin Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırılması

Kanada ve Hollanda gibi sporda gelişmiş ülkelerin spor sistemlerinin kısmen ya da tamamının devletin gözetiminde olduğu ancak sorumluluğu yerel yönetimler ile özerk yapıda örgütlenen spor kuruluşlarına devrettikleri, ülkemizde ise spor sisteminin tamamen devletin kontrolünde olduğu belirlenmiştir. Ayrıca Kanada ve Hollanda'da spora katılım oranının Türkiye'ye oranla oldukça yüksek olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Karşılaştırmalı spor sistemleri, spora katılım, spor finansmanı, spor politikası*

Comparison of Sports Systems for Some Variables in Turkey Canada and Netherlands

ABSTRACT

It is accepted today that the structure of contemporary sports organization is influenced by variables such as development levels, cultures and demographic characteristics of the countries. This is among the countries that have identified this effect and at the same time have achieved sport participation and the sport is successful; It is important to examine and compare "Sports Systems" of Netherland and Canada with Turkey. The purpose of this study is; Sport organization and organizational structure in Netherland and Canada, sport financing, sport participation and sport policy are examined and the similarities and differences of these applications for sport system with Turkey are determined. In this study, a horizontal approach was used predominantly because of the vertical approach with the descriptive approach and the comparison of the sport systems of the countries. The research is limited to examining some applications of Netherland and the sports system in the Canada and comparing them with the practices in Turkey. In this study, documentary scanning technique was used to collect data. Data on Netherland, and Canada have been obtained from official public web sites and books of these countries. Similarity and differences have been revealed as a result of the comparison, and suggestions have been made taking into account the practices in Turkey.

As a result of the research; it has been determined that the countries have different applications in sport systems according to some variables. The sporting systems of developed countries such as the Netherland and Canada are part or all under the control of the state. But it has been determined that responsibility is transferred to local governments and sports organizations organized in an autonomous structure and in

Turkey sporting system is completely controlled by the state. It is also determined that the participation rate of sport in Netherland and Canada is rather higher than Turkey.

Keywords: *Comparative sports systems, participation in the sport, sports financing, sport policy.*

GİRİŞ

Ülkelerin spor yönetimleri, kendi kültür, felsefe ve vatandaşlarının gerek serbest zaman değerlendirilmesi, gerek eğlence ve gerekse performans gösterisi açısından çeşitli ihtiyaç ve amaçların doğrultusunda şekillenir. Günümüzde çağdaş spor örgüt yapılanmasının ülkelerin gelişmişlik düzeyleri, kültürleri, nüfus demografik özellikleri gibi değişkenlerden etkilendiği kabul edilmektedir (Ekmekçi, 2010). Bu etkiyi belirlemiş ve aynı zamanda sporda katılımı sağlamış ve sporda başarılı olmuş ülkeler arasından; Kanada ve Hollanda ile Türkiye'nin "Spor Sistemlerinin" incelenerek karşılaştırılması önem taşımaktadır. Karşılaştırma, düşünceyi geliştirmek için kullanılan bir yöntemdir. Sistemlerin karşılaştırmalı olarak incelenmesi, toplumlara kazandırdığı düşünce stili olan bir şeyin diğerine üstünlüğünün ya da ondan düşüklüğünün gösterilmesi durumu ile bir şeyin daha iyi/kaliteli olduğu kanıtlanmış bir şeyle karşılaştırılması (benchmarking) (Sunay, 2017) olup, onun geliştirilmesi için gerekli boyut ya da öğelerinin gösterilmesidir. Karşılaştırmalı araştırma sosyal bilimlerde kullanılan ve farklı ülke veya kültürler arasında karşılaştırma yapmayı amaçlayan bir araştırma yöntemidir. Bu yöntemin zorluklarından biri farklı ülkelerin verilerinin aynı kategoride sıralanmamış olmasıyla da farklı kategorilerde tanımlanmış olmasıdır. Ülkelerin kendi sosyal, kültürel ve ekonomik şartları göz önünde bulundurularak gerçekleştirilen karşılaştırmalı analizler, hem ülkemize yönelik bazı öngörüler çıkarmamıza ve mevcutların revize edilmesi süreçlerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışma ile incelenen ülkelerin sporcu yetiştirme sistemleri, organizasyonel yapısı, spor finansmanı, spora katılımı ve spor politikası incelenmiştir.

Bu çalışmanın amacı; Kanada ve Hollanda'daki spor sistemine yönelik uygulamaların Türkiye ile benzerlik ve farklılıklarını incelenmektir. Bu genel amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

Türkiye Kanada ve Hollanda Spor Sistemlerinin Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırılması

Alt Amaçlar

1.Karşılaştırılan ülkelerdeki spor yönetim sistemlerine ilişkin organizasyonel yapı nasıldır? Ülkelerde sporcu nasıl yetiştirilmektedir? Aradaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

2.Karşılaştırılanülkelerde sporun finansmanı nasıl sağlanmaktadır? Aradaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

3.Karşılaştırılan ülkelerdespora katılım nasıl sağlanmaktadır? Aradaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

4.Karşılaştırılan ülkelerdekispor politikası nedir? Aradaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

YÖNTEM

Bu araştırma, bir karşılaştırmalı spor yönetimi araştırmasıdır. Karşılaştırmalı araştırmalarda kullanılan değişik yaklaşımlar vardır. Bunlar yatay, dikey, problem çözme, örnek olay, tanımlayıcı, açıklayıcı ve değerlendirici yaklaşımlardır. Yatay yaklaşımda sistemlerin ayrı ayrı ve birlikte tüm unsurları incelenir. Bu unsurlar incelenirken araştırmanın yapıldığı döneme ait tüm unsurlar karşılaştırılır. Dikey yaklaşımda, incelenen sistemin tarihi evrimi izlenir ve karşılaştırmalı araştırma yapan kişiyi geleceğe ait bazı tahminler yapmaya yöneltir (Türkoğlu, 1998; Ültanır, 2000). Tanımlayıcı yaklaşımda ise konu ile ilgili literatür incelenir, spor sistemleri arasındaki benzerlikler ve farklılıklar karşılaştırılır. Bu araştırmada tanımlayıcı yaklaşımla beraber kısmen dikey yaklaşım, ülkelerin spor sistemlerinin karşılaştırılması olması nedeniyleağırlıklı olarak da yatay yaklaşım kullanılmıştır.

Araştırma, Avrupa Birliği'ne üye ülkelerden Hollanda ile Kanada'daki spor sistemine ilişkin bazı uygulamaların incelenmesi ve Türkiye'deki uygulamalarıyla karşılaştırılması ile sınırlıdır. Araştırma, elde edilen kaynaklar ve yazılı dokümanlarla sınırlıdır.

Bu araştırmada verilerin toplanmasında belgesel tarama tekniği kullanılmıştır. Var olan kayıt ve belgeleri inceleyerek veri toplamaya belgesel tarama denir. Belgesel tarama, belli bir amaca dönük olarak, kaynakları

bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsar (Karasar, 2005). Belgesel tarama, hemen her araştırma için kaçınılmaz olan bir veri toplama tekniğidir. Belge yoksa tarih de yoktur (Madge, 1965).Belgelerin varlığı kadar, onlardan yararlanabilmek de önemlidir. Bilgide birikim ve süreklilik, belgelerle sağlanır. Bu nedenle de araştırma kavramının ancak, raporun yazılmasıyla bir bütünlük kazandığı kabul edilir (Yıldırım ve Şimşek, 1999).

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Veri toplarken Türkiye, Kanada ve Hollanda'nın genel spor sistemleri ve bu ülkelerde uygulanan spora ilişkin finansal destek (spor finansmanı) spora katılım, uygulanan spor politikalarına ilişkin kitap, tez, makale, dergi, kalkınma planları gibi bilimsel kaynaklardan yararlanılmıştır. Ayrıca Kanada ve Hollanda ile ilgili veriler, bu ülkelerin resmi genel ağ (web) sitelerinden elde edilmiştir.

Bu çalışmanın analiz kısmında nicel yöntemlerden yararlanılmıştır. Araştırma için elde edilen veriler betimsel analiz yaklaşımında belirtilen amaçlar doğrultusunda karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmalı eğitimin kendine özgü analiz yöntemlerine uygun olarak benzerlik ve farklılıklar analiz edilmiştir. Araştırmanın alt amaçlarında belirlenen sorulardan yola çıkılarak veri analizi için bir ereve oluşturulmuştur. Bu çerçeveye göre üç ülke açısından karşılaştırılması öngörülen; sporun teşkilatlanması, spora finansal destek, spora katılım ve spor politikalarına ilişkin veriler seçilmiş, düzenlenmiş, benzerlikler ve farklılıklar bir araya getirilmiş, karşılaştırılmış ve yorumlanmıştır. Karşılaştırmalar yapılırken elde edilen bilgiler bir araya getirilmiş ve mümkün olduğu kadar benzerlik ve farklılıkları ortaya koyacak Şekilde derlenmiştir.

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde Türkiye Hollanda ve Kanada Spor Sistemlerinin karşılaştırılmasına ile ilişkin dört değişken için elde edilen bulgular tablolastırılarak yorumlanmıştır. Elde edilen bulgulara ilişkin değişkenler:

1. Spor sistemlerinin yapısına ilişkin sporun üst yönetimlerinin teşkilatlanması
2. Spor sistemi içerisinde ülkelerin spora finansal destek uygulamaları
3. Spor sistemi içerisinde ülkelerin spora katılımları
4. Spor sistemleri karşılaştırılan ülkelerin spor politikaları

1. Spor sistemlerinin yapısına ilişkin sporun üst yönetimlerinin teşkilatlanması

Spor Teşkilatları; Spora ilişkin amaçlar doğrultusunda, geniş kapsamlı bir işin ya da işlerin görülmesi için kurulan spor hizmet kuruluşlarıdır. Sporun uluslararası özelliğinden dolayı her ülke spor yönetiminin üst kuruluşu olan uluslararası hükümetler dışı organizasyonlar (non-governmental organization) olarak bilinen sporu uluslararası alanda yöneten Uluslararası Olimpiyat Komitesi, Uluslararası Paralimpik Komitesi, Uluslararası Futbol Federasyonu, Uluslararası Basketbol Federasyonu gibi Türk spor yönetiminin uyması ve uygulaması gereken temel kuralları oluşturmaktadırlar. Spor teşkilatları bu görev ve uygulamaları ile ülke sporunu yönetirler. İşte bu çeşitliliğin uygulandığı örneklerin karşılaştırıldığı çalışmada ülkelerin spor sisteminin yapısına ilişkin sporun üst yönetimin teşkilatlanmasının görünümü çizelge 1’de verilmiştir.

Çizelge 1: Spor sisteminin yapısına ilişkin sporun üst yönetimin teşkilatlanmasının görünümü

Hollanda	Kanada	Türkiye
<p>-Ulusal yönetim (<i>Devlet; sağlık refah ve spor bakanlığı</i>) ise ulusal spor altyapısından sorumludur.</p> <p>-Ulusal spor ve egzersiz enstitüsü (NISB) proje ve programlar geliştirir</p> <p>-Belediyeler sporun desteklenmesinden sorumludurlar; Görevleri:</p> <p>1.Spor tesislerinin yapımı 2.Spor organizasyonları düzenleme 3.Okullarda sporu desteklemek 4.Elit sporu desteklemek 5.Üst düzey spor organizasyonları düzenlemek</p> <p>-Spor federasyonları Ulusal Olimpik Komite* Hollanda Spor Federasyonu'na (NOC*NSF) bağlıdır(Ulusal-Bölgesel-Yerel)</p>	<p>-Spor üç seviyede servis edilir:</p> <p>1.Ulusal, 2.Bölgesel ve 3. Yerel</p> <p>Ulusal: Spordan sorumlu devlet bakanı</p> <p>Bölgesel: İl (ve bölge) spor organizasyonları kar amacı gütmeyen derneklerdir.</p> <p>Yerel: Kanada'da sporun temeli, örgütlü sporun topluluk spor kulüpleri, okullar ve belediyelerdir.</p>	<p>-Türkiye'de Devlet sporun üst yönetiminde etkilidir. Türkiye'de sporun Üst yönetimi "<i>Gençlik ve Spor Bakanlığı'dır</i>".</p> <p>-Sporun organizasyonel yapısında; <i>Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü</i>(*),<i>Spor federasyonları ve Spor kulüpleri</i> etkilidir.</p>
<p>Özetle; Devlet, Belediyeler desteği ile spor kulüpleri ve Hollanda Olimpiyat Komitesi ve spor federasyonları sporu organize eder.</p>	<p>Özetle; Devlet, spora destek.</p> <p>Sporun yönetimi; Ulusal, Bölgesel ve Yerel teşkilatlar tarafından olmaktadır.</p>	<p>Özetle; Devlet sporu Gençlik ve Spor Bakanlığı aracılığı ile yönetmektedir.</p>

(*).*Gençlik ve Spor Bakanlığı Bünyesinde "Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü" Merkez-Taşra ve Yurt dışı teşkilatları Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile 2018 tarih ve Cumhurbaşkanlığı 1 Sayılı Kararnamesi ile yeniden düzenlenmiştir.*

Çizelge 1'de görüldüğü gibi, spor sisteminin yapısına ilişkin sporun teşkilatlanması; Hollanda'da devlet ve belediyeler desteği ile spor kulüpleri ve Hollanda Olimpiyat Komitesi, Kanada'da devlet kontrolünde Ulusal, Bölgesel ve Yerel teşkilatlar tarafından eyaletlerde olmaktadır. Türkiye'de ise Gençlik ve Spor Bakanlığı koordinatörlüğünde bağımsız spor federasyonları ve spor kulüpleri tarafından yürütülmektedir.

Türkiye Kanada ve Hollanda Spor Sistemlerinin Bazı Değişkenler Açısından
Karşılaştırılması

2. Spor sistemi içerisinde ülkelerin spora finansal destek uygulamaları

Spor hizmetlerinin nitelikli olarak sürdürülebilmesi için ülkelerin politikaları doğrultusunda spor etkinliklerine ayırdıkları finansal (bütçe) destek uygulanabilirliği ve şekliyle oldukça önemlidir. Spor sistemi içerisinde finansal destek uygulamalarının görünümü çizelge 2’de verilmiştir.

Çizelge 2: Ülkelerin spor sistemi içerisinde spora finansal destek uygulamalarının görünümü

Hollanda	Kanada	Türkiye
<p>-Tüketiciler (üye aidatları ile aktif ve pasif), -Hükümet (ulusal, bölgesel ve yerel), -Loto oyunları (kumar gelirleri) -Sponsorlar ve -Medya ile finanse edilmektedir.</p> <p>“Her kulüp spor federasyonuna her bir üye için aidat öder”.</p> <p>-Belediyeler spora (tesis olarak) yatırım yaparlar. -NOC(*)NSF(**)NISB(***) VSG(****) ve araştırma organizasyonlarıdır. Sektördeki gelişmeleri gözlerler.</p>	<p>-Devlet, Federal hükümet aracılığı ile Kanada spor sisteminde en büyük tek yatırımcı olmayı sürdürüyor -Bununla birlikte, hem büyük hem de küçük NSO'ların(****)Own the Podium programı yoluyla ek finansman sağladığı görülür. -Sponsorluk ve bağış gelirleri -Spor Malzemesi ve gişe gelirleri -Üyelik ve kayıt ücretleri -Eğitim ve Antrenörlük eğitimi gelirleri</p>	<p>-Türkiye’de spora devlet desteği yapılmaktadır. -Destek, bağımsız spor federasyonlarına doğrudan, özerk futbol federasyonuna ise dolaylı olarak yapılmaktadır. -Örneğin: Devlete ait spor tesislerinin uzun süreli kulüplerine kiraya verilmesi gibi...</p>
<p>Özetle; Kısmen devlet desteği ile üye aidatları, sponsorlar, Loto oyunları ve medya aracılığı ile bütçe sağlanıyor.</p>	<p>Özetle; Devlet desteğinin yanı sıra, NSO'lar(**), finansal, sponsorluk ve bağış gelirleri ile spor malzemesi, gişe, üyelik ve kayıt ve eğitim hizmetlerinden elde edilen gelirler.</p>	<p>Özetle; Spora finansal destek Devlet desteği ile yapılıyor</p>

(*)NOC: National Olympic Comite (Ulusal Olimpiik Komite)

(**)NSF:National Sport Federation(Hollanda Spor Federasyonu)

(***)NISB:Ulusal spor ve egzersiz enstitüsü

(****)VSG:Belediyeler yerel otoriteler birliği

(*****) NSO: National Sport Organization (Ulusal Spor Organizasyonları)

Çizelge 2’de görüldüğü gibi, ülkelerin spor sistemi içerisinde spora finansal destek uygulamasında; **Hollanda’da** devlet spora **kısmen** finansal destek verirken, **Kanada’da** spora devlet desteğinin yanı sıra, NSO’lar sponsorluk, bağışlar, spor malzemeleri, gişe, kayıt ve eğitim hizmetlerinden elde edilebilmektedir. Katzmarzyk ve Janssen (2004).Kanada’da fiziksel hareketsizliğin ekonomik yükünün toplam sağlık bakım maliyetlerini 5,3 milyar Kanada doları ile bütçenin %2,6 sını oluşturduğunu belirterek fiziksel aktiviteye ayrılan bütçeye dikkat çekmişlerdir. Türkiye’de ise devlet spora **finansal olarak destek** olmaktadır.

3. Spor sistemi içerisinde ülkelerin spora katılımı

Ülkelerin oluşturdukları spor politikası gereği öncelikli hedefler arasında her zaman vatandaşlarına spor imkânları sunarak spor yapmalarını sağlamak olmaktadır. Öyle ki kitle sporunda başlıca amaçlar; eğlenmek, dinlenmek, yeni dostlar edinmek, günlük yaşamın stresinden uzaklaşmak, dolayısıyla fiziksel ve ruhsal sağlığı korumak şeklinde olmasına karşın temelde sürdürülebilir bir sağlık düzeyi olduğu görülmektedir. Nitekim sağlıklı bir toplumun önemi giderek artmaktadır. Hareketsizliğe bağlı obezite, diyabet, kalp ve damar hastalıkları gibi ölümcül hastalıkların giderek artması özellikle de batılı toplumların gelecek yıllarda uğraşması gereken önemli sorunlardandır(Warburton et al., 2006). 10. Beş Yıllık Kalkınma Planı Spor Özel İhtisas Komisyonu Raporunda; ülkemizde kesin veriler olmasa da nüfusun yaklaşık %33 kadarının obez olduğu, bu sayının önümüzdeki 10 yılda daha da artacağı öngörülmektedir (Kalkınma Bakanlığı, 2013).Spor sistemleri karşılaştırılan ülkelerin “spor branşlarına katılımlarına” ilişkin veriler, çizelge 3’de **detaylı** olarak ise çizelge 4’de gösterilmiştir.

Çizelge 3: Spor sistemleri karşılaştırılan ülkelerin spor branşlarına katılımlarının görünümü

Hollanda	Kanada (*)	Türkiye
-Hollanda’da spora katılımda en önemli aktiviteler; Rekreatyonel aktiviteler	-Kanada’da Rekreatyonel sportif aktiviteler spora katılımın ilk sırasındadır.	-Türkiye’de Rekreatyonel sportif aktiviteler arasında yer alan “satranç” spora katılımın ilk sırasındadır.

Türkiye Kanada ve Hollanda Spor Sistemlerinin Bazı Değişkenler Açısından
Karşılaştırılması

ile Futbol, Beysbol, Basketbol, Rugby, Tenis. (**)	-Kanada'da spora katılım sağlayan spor branşları ise; Buz Hokeyi, Futbol, Golf, Basebol, Tenis, Voleybol, Basketbol.	-Türkiye'de spora katılım sağlayan spor branşları ise; Futbol, Tekvando, Voleybol, Basketbol ve Atletizm dir.
---	---	--

(*).http://www.canadainternational.gc.ca/turkey-turquie/about-a_propos/sports.aspx?lang=tur.Erişim Tarihi: 08.09.2018

(**).https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/42226/mod_resource/content/0/11.hafta%20%C3%87ocuklarda%20Ant.Yak.pdf.Erişim Tarihi:08.09.2018.

Çizelge 3'de görüldüğü gibi, **Hollanda'da devlet** üst düzey sporu organize ederek, yerel yöneticilerin kitle ve rekreasyonel sporlardan sorumlu olurken, yerelde spor organizasyonlarından spor kulüpleri sorumludurlar. Spora katılımı ilgili Hollanda'da yaş gruplarına göre spora katılım; 15-24 yaş grubunda %89,3, 25-34 yaş grubunda %79,5, 35-44 yaş grubunda ise %76,5 dir (Hartmann-Tews,2006). **Kanada'da devlet**, kitle ve rekreasyonel sporları teşvik etmektedir. Kanada'da Ulusal Nüfus ve Sağlık Araştırmaları sonucunda her ne kadar Kanada nüfusunun %43-52 arası serbest zamanlarını fiziksel aktivite ile geçirdiği belirlense de nüfusun yarısının halen fiziksel aktiviteye katılmadığı da rapor edilmiştir (Humphreys ve Ruseski, 2010). **Türkiye'de devlet**, elit ve halkın spora katılımından sorumlu olmaktadır. Öte yandan karşılaştırılan ülkelerin katıldıkları öncelikli sportif aktivitelerin farklı olduğu Hollanda'da **Futbol ve Beysbol** yer alırken, Kanada'da **Buz Hokeyi** ve **Futbol**, Türkiye'de **Futbol ve Tekvando** öncelikli spor branşları olmuştur.

Türkiye ve Hollanda'da 1. Kanada'da 2. Katılım sırasına sahip ve oldukça eski bir tarihi geçmişe sahip olan Futbol, dünyanın en popüler spor dalından biridir. Yüzyılı aşkın bir zamandır oynanan modern futbol, İlk olarak 19.yüzyılın başlarında kurallar konarak oynanmaya başlamıştır. Futbol (soccer) Dünyada kendine özgü bir ekonomisi olan bir spor branşıdır. Bu özelliği ile diğer spor branşlarından ayrılmaktadır. Ekonomik etkinliği ile üst düzeyde oynanan futbol, dünyada büyük bir çoğunlukla profesyonel olarak yapılmaktadır. Bu özelliği ile de ülkelerdeki spora katılımı 1. Sırada olması doğal kabul edilebilir. Burada spora katılımı 2. ve 3. Sıralarda farklılıklar bulunmaktadır. Bunlardan Hollanda'da 2. Sırada **Basebol**, 3.Sırada **Basketbol sporu** ile katılım gerçekleşirken, Kanada'da 3. Sırada **Golf**, Türkiye'de ise **Tekvando ve Voleybol** yer almıştır. Sıralamada üst sıralarda yer alan spor branşları ülkelerin beğenilerini

ve ilgilerini de ortaya koymaktadır. Ancak Türkiye’de katılımı 2. Sırada tekvandonun yer alması ilginçtir. Kuşkusuz uzak doğu sporlarına doğru bir yöneliş izlenmekte ise de Türkiye’de futboldan sonra, voleybol, basketbol gibi takım sporlarına katılımın azımsanmayacak bir oranda olduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra ülkelerde spor lisansı olmadan “sağlık ve spor kulüplerine” üye olarak kitle sporuna katılan çok sayıda insan bulunmaktadır. Ülkelerde kitle sporuna yönelik “sağlık ve spor kulüplerine” üye olarak spor yapanların sayısal verileri Çizelge 4’de gösterilmiştir.

Çizelge 4: Ülkelerde kitle sporuna yönelik “sağlık ve spor kulüplerine” üye olarak spor yapanların sayısal verileri (2016)

Ülkeler	Nüfus	Sağlık ve spor kulüp sayısı	Sağlık ve spor kulüp üye sayısı	Üye sayısının nüfusa oranı
Kanada (**)	36.286.378	5.000	3.500.000	%9,7
Hollanda (*)	17.032.845	2.000	2.700.000	%15,9
Türkiye (*)	79.814.871	1.340	420.000	%0,53 (*)

(*) *Bilkent Holding (2016)*

(**) *Doherty ve Clutterbuck, (2013)*

Çizelge 4’de görüldüğü gibi ülkelerde lisanslı olarak spor yapanların yanı sıra kitle sporuna yönelik özel sağlık ve spor kulüplerinde önemli sayıda sportif aktiviteye katılanların bulunduğu görülmektedir. Sağlık ve Spor kulüplerinde sportif aktivitelere katılanlar arasında ülkelere göre farklılıklar saptanmıştır. Hollanda’da yaşayanların sağlık ve spor kulüplerine yoğun olarak katılırlarken, Kanada’da yaşayanların %9,7’sinin bu tür kulüplere devam ettiği görülmektedir. Türkiye’de ise bu oran oldukça düşük düzeyde (%0,53) olduğu görülse de ülkemizde son yıllarda gelişen (sağlık ve spor kulübü) fitness sektörü yaklaşık 850 milyon liralık ekonomik büyüklüğü ile Avrupa sıralamasında %4 ‘lük bir pazar payına ulaşmıştır (Bilkent Holding, 2016).

Spor sistemleri karşılaştırılan ülkelerin “**spora katılımlarına**” ilişkin sayısal verilerin, genel nüfus oranlarına göre karşılaştırılması ise çizelge 5’de görülmektedir.

Türkiye Kanada ve Hollanda Spor Sistemlerinin Bazı Değişkenler Açısından
Karşılaştırılması

Çizelge 5: Spor sistemleri karşılaştırılan ülkelerin tüm spor branşları için “**spora katılımlarına**” ilişkin sayısal veriler

Ülkeler	Kadın Nüfus	Erkek Nüfus	Toplam Nüfus	Lisanslı spor yapan nüfus	Lisanslı Spor yapanların genel nüfusa oranı (%)
Kanada (*)	18.286.013	18.000.365	36.286.378	12.453.485	34,3
Hollanda (**)	8.548.266	8.431.463	16.979.729	5.252.000	30,9
Türkiye (2017 verilerine göre)	39.771.221	40.043.650	79.814.871	5.995.973 (Lisanslı) 3.113.466 (Faal)	7.5 3.9

(*).*Dohetry ve Clutterbuck, (2013).*

(*).*Ak, A.,(2017).*

(**).*Haekman ve Breedveld, (2013).*

Çizelge 5’de görüldüğü gibi, karşılaştırılan ülkelerin tüm spor branşlarını içeren spora katılımlarına ilişkin sayısal istatistikî veriler; farklılık göstermektedir. Hollanda ve Kanada’da lisanslı olarak spora katılanların oranı oldukça yüksek olduğu belirlenmiştir (Dohetry ve Clutterbuck, 2013; Haekman ve Breedveld, 2013).Sari (2008), Kanada’da fiziksel aktivite eksikliğinin sağlık kullanımı üzerindeki etkisini incelemiş sonuçta, fiziksel hareketsizliğin hastanede kalmayı, doktor ve hemşire hizmetlerinin kullanımını artırdığını belirlemiştir. Lechner (2009), spora katılımın işgücünü arttırması ile sağlık ve yaşam memnuniyeti üzerindeki etkilerini incelemek üzere yaptığı analizde; ayda bir spora katılmıknışinin kazancı, sağlık durumu ve genel yaşam doyumu üzerinde olumlu etkileri olduğunu tespit etmiştir. Buna göre ülke yönetimlerince spora katılımın teşvik edilmesi son derece önemlidir.

4. Spor sistemleri karşılaştırılan ülkelerin spor politikaları

Ülke spor politikalarını oluşturmada belirleyici olan yazılı belgelerde olan yaklaşımlar ile belirlenmektedir. Özellikle de sporun devlet tarafından yönlendirildiği durumlarda ülke spor yönetiminin belirleyici unsuru olan anayasa, kanunlar, kalkınma ve hükümet programlarında ya da özel belgelerde ortaya konulmaktadır (Ak, 2017). Türkiye anayasasında spora yer veren az sayıda ülkelerden biridir. Spor yapma hakkı anayasa ile korunmasının yanı sıra spor açık bir şekilde anayasada yer alarak devletin yükümlülüğünü de ortaya koymaktadır. Kaldı ki olimpiik şartın 4. Maddesinde “*spor yapmak bir insan hakkıdır. Her bireyin ihtiyaçlarıyla doğru orantıda spor yapma olanağına sahip olması gerekir*” biçiminde belirtilirken, bu madde ile bir devlet politikası olarak hükümetlere sporu yürütme yükümlülüğü getirmektedir. Spora ilişkin tüm kurumların temel toplumsal işlevi insanların temel ihtiyaçlarını karşılamak olduğundan dolayı da çağımızın en önemli kurumlarından biri olan spor, uluslar arası alanda bir “insan hakkı” olarak tanımlanmaktadır. Türkiye’de spor yapma hakkı anayasa ile güvence altına alınmıştır. Bu bağlamda devletin görevi sadece sporcuyu korumak değil, kitlelerin bu hakka erişimini sağlamak olarak da görülmelidir. Bu özellikleriyle spor çok önemli bir kamu hizmeti alanı olarak görülmektedir (Fişek, 1998).

Spor sistemleri karşılaştırılan ülkelerin “spor politikalarına” ilişkin veriler, çizelge 6’da gösterilmiştir.

Çizelge 6: Spor sistemleri karşılaştırılan ülkelerin **spor politikalarına** ilişkin bulgular

Hollanda	Kanada	Türkiye
Ulusal spor politikası 3 ana politika amacı etrafında merkezlenmiştir: (1) Sağlık, spor ve fiziksel aktivite ile sağlığın iyileştirilmesi ve sakatlıkların azaltılması,	Kanada il / bölgesel ve yerel düzeydeki hükümetler, kendilerine özgü sporun belirli yönlerini zorunlu kılan politikalara sahiptir. 1. Herkes için Spor (öncelik)	1. Sağlığın korunmasına yönelik tedbirler, sporun kitlelere yayılması 2. Başarılı sporcuların korunması (Anayasa M.59) Bu politikanın Hedefleri: Üst düzey yarışmalarda ülkeyi temsil edebilecek sporcuların

Türkiye Kanada ve Hollanda Spor Sistemlerinin Bazı Değişkenler Açısından
Karşılaştırılması

<p>(2)Katılım, fiziksel aktivitelere katılım oranı ve seviyesinin artırılması, spor kulüplerinin üye sayılarını arttırma ve gönüllülüğü destekleme,</p> <p>(3)Başarı/üstün olmak, elit sporlara yatırım yaparak olimpiik madalya cetvelinde en iyi 10 arasına girmek.</p> <p>“Devlet bu destek yatırım programları, NOC*NSF tarafından yönetilmektedir”.</p>	<p>2.ABD’de elit sporun gelişiminden özerk organizasyonlar sorumludur.</p> <p>Spor, Kanada kültürünün önemli bir parçasıdır</p> <p>Kanada, spor politikasını 4 maddede özetlemektedir:</p> <p>(1)Kanadalıların spor temel becerilerini, bilgilerini ve katılımlarını geliştirmeleri;</p> <p>(2)Eğlence sporu, Kanadalıların eğlence, sağlık ve sosyal etkileşim için katılmaları;</p> <p>(3)Rekabetçi sporda, Kanadalıların performanslarını sistematik olarak geliştirmeleri;</p> <p>(4)Yüksek performanslı spor, Kanadalıların (yüksek seviyeli yarışlarda) dünya klasmanında etik ve adil araçlarla başarılı sonuçlar almaları.</p>	<p>seçilmesi, yetiştirilmesi, mutlu ve güçlü toplum görünümüne katkı sağlayan olimpiik sporcuların yetiştirilmesi. Üst düzey sporcuları sadece başarılı olduklarında değil yetenek seçiminden, olimpiyat yarışmalarına kadar maddi ve manevi olarak desteklemek. Olimpiyat programlarına yönelik antrenman programlarını geliştirmek. Ulusal antrenman merkezlerini kurmak. Olimpiyat sporcularını yetiştirilmesine bilimsel katkı sağlayacak sporcu sağlık merkezlerinin sayılarının ve kalitelerinin artırılmasını sağlamak.</p>
<p>Özetle:Daha güvenli spor ortamı için, Devlet yatırım yapar Devlet sporun yapılabileceği ortamları hazırları hazırlayarak;</p> <p>1.Üst düzey (elit) yarışma sporu</p> <p>2.Halkın katıldığı (kitle) sporunu “destekler”</p>	<p>Özetle;Ulusal → Devlet sorumludur</p> <p>Bölgesel→Bölgesel Spor Fed.</p> <p>Yerel →Spor dernekleri (STK) spor kulüpleri (okul ve üniversiteler)</p>	<p>Özetle;Devlet→sorumludur (GSB-SGM)</p>

Çizelge 6’da görüldüğü gibi, Hollanda’da sporun üst düzey (elit) yarışma sporu ile halkın katılım sağladığı kitle sporunun farklı sorumlu kurumlar tarafından yönetildiği ve sporda başarılı sonuçlar almaktır. 1975 yılında Herkes için spor uygulamaları aralarında Hollanda’nın da bulunduğu 10 Avrupa ülkesi tarafından tarafından onaylandı. Bu girişimin ana hedefi; kapsamlı bir spor politikasıyla sporun sağlık, sosyal, eğitimsel ve kültürel gelişim üzerindeki yararlı etkisini toplumun her kesimine yaymak olmuş bu belge ile Avrupa Konseyi, tüm üye devletlerinin spor sistemine insanların dâhil edilmesini teşvik etmesi gerektiği inancı dile getirilmiştir (Houlihan,1997;European Commission,2005). Ancak daha sonra, herkes için spor kavramının, spor

sistemlerinin yapılarına, yani federasyonlara ve kulüplere dayanan spor kavramıyla başarı algısı ve gerçeği güçlü bir şekilde değişmiş ve (Hartmann-Tews,1999). Avrupa genelinde, spor sistemleri başarı kavramı temelinde gelişmiştir. Böylece Hollanda'da Rekabet, fiziksel gelişim ve performans, spor ve rekreasyonel fiziksel aktivitelerdeki eylemin çekirdeği ve referans noktası olmuştur (Hartmann-Tews,2006).Spor politikasının üç yapılandırması çerçevesinde gerçekleştirildiği, Kanada'da ise spor politikasının benzer olduğu ancak uygulamada farklılıkların olduğu örneğin devletin spora katılımı arttırması,(Humphreys ve Ruseski.,2007; Sallis et al 2008) elit sporu sistematik olarak geliştirmesi ve uluslararası yarışmalarda başarılı sonuçlar alınması olmaktadır(Doherty ve Clutterbuck.,2013).Türkiye'de ise spor politikasının her ne kadar belirlenmiş olsa da ülke spor politikasının uygulamasında kararsızlık yaşandığı, sağlığın korunmasına yönelik olarak kitle sporuna mı? Yoksa elit spora mı? Öncelik verileceği konusunda belirsizlik ve kararsızlık yaşandığı önemli bir gözlemdir. Kuşkusuz spor politikasının yönetilmesinde sosyal devlet anlayışı dikkate alındığında sağlığın korunmasına yönelik uygulamaların ağırlık kazanması gerekirken, uluslar arası politikalar ve ülke siyaseti açısından elit sporu güçlendirerek ön plana çıkarma anlayışı da sürekli güncelliğini korumaktadır (Ak, 2017).Bu bağlamda hem sağlıklı bir toplum, hem de maddi kaynakların korunması için kitle sporu ya da herkes için spor ile elit sporu birlikte geliştirmeleri gerekmektedir.

SONUÇ

Bu bölümde, spor sistemleri karşılaştırılan ülkelerin elde edilen bulgular çerçevesinde belirlenen 4 değişkene göre sonuçlar belirtilmiştir.

1. Spor sistemlerinin yapısına ilişkin sporun üst yönetimlerinin teşkilatlanmasına ilişkin sonuçlar;

Hollanda'da devlet, doğrudan sporu yönetmemektedir. Spor yönetimi ulusal düzeyde (*Sağlık Refah ve Spor Bakanlığı*) ise ulusal spor altyapısından

Türkiye Kanada ve Hollanda Spor Sistemlerinin Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırılması

sorumludur. Devlet ve belediyeler desteği ile spor kulüpleri ve Hollanda Olimpiyat Komitesi (NOK) ve spor federasyonları sporu organize ederler.

Kanada'da sporun yönetiminde devlet, spora destek olmaktadır. Kanada'da sporun yönetimi ulusal, bölgesel ve yerel teşkilatlar tarafından olmaktadır.

Türkiye'de ise sporun yönetiminde devlet oldukça etkindir. Hükümet adına Gençlik ve Spor Bakanlığı, Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve taşra teşkilatları ile bağımsız spor federasyonları Anayasanın 58 ve 59. maddeleri ile ilgili yasalara dayanılarak sporu yönetirler.

2. Spor sistemi içerisinde ülkelerin spora finansal destek uygulamalarına ilişkin sonuçlar;

Hollanda'da devlet asgari ölçüde spora finansal destek sağlarken amatör spor, sivil toplum örgütlerince örgütlenmişlerdir. Gelirlerini üye aidatlarından ve sponsorluk uygulamalarıyla elde etmektedirler. Ayrıca gelirler;

-Tüketiciler (üye aidatları ile aktif ve pasif),

-Hükümet (ulusal, bölgesel ve yerel),

-Loto oyunları (kumar gelirleri)

-Sponsorlar ve

-Medya ile finanse edilmektedir.

Hollanda'da "Her kulüp spor federasyonuna her bir üye için aidat öder. Federasyonlar bu destek ile organizasyon yapar".

Kanada'da spora devlet desteğinin yanı sıra, NSO'lar,(Ulusal Spor Organizasyonları) finansal, sponsorluk ve bağış gelirleri ile spor malzemesi, gişe, üyelik ve kayıt ve eğitim hizmetlerinden elde edilen gelirler bulunmaktadır.

Türkiye'de ise spora devlet desteği yapılmaktadır. Destek, **bağımsız spor federasyonlarına doğrudan**, özerk **futbol federasyonuna ise dolaylı** olarak yapılmaktadır.

3. Spor sistemi içerisinde ülkelerin spora katılımına ilişkin sonuçlar;

Hollanda'da spora katılım rekreasyonel sportif aktiviteler ile **Futbol**, Beysbol, Basketbol, Rugby ve Tenistir. Hollanda'da spora katılımında **spor kulüpleri** sporlardan sorumludur. Spor kulüpleri kar amaçlı organizasyonlar olmayıp, gönüllü çalışma sistemine dayanır.

Kanada'da spora katılım sağlayan spor branşları ise; **Golf, Buz Hokeyi, Amerikan Futbolu Yüzme ve Basketboldur.**

Türkiye'de spora katılımı sağlayan spor branşları; **Futbol, Tekvando, Voleybol, Basketbol ve Atletizmdir.**

4. Spor sistemleri karşılaştırılan ülkelerin spor politikalarına ilişkin sonuçlar;

Hollanda'da spor politikası Kanada, spor politikasını 4 maddede özetlemektedir: Ulusal spor politikası 3 ana politika amacı etrafında merkezlenmiştir:

(1) Sağlık, spor ve fiziksel aktivite ile sağlığın iyileştirilmesi ve sakatlıkların azaltılması,

(2) Katılım, fiziksel aktivitelere katılım oranı ve seviyesinin artırılması, spor kulüplerinin üye sayılarını artırma ve gönüllülüğü destekleme,

(3) Başarı/üstün olmak, elit sporlara yatırım yaparak olimpik madalya cetvelinde en iyi on arasına girmek.

“Devlet bu destek yatırım programları, NOC*NSF tarafından yönetilmektedir”.

Kanada Spor Politikasının (CSP) ve yaşam boyu artırılmış katılımın yanı sıra, mükemmellik, kapasite ve daha iyi performansa odaklanılmıştır. 1. Herkes için Spor (öncelik)

2. Kanada'da elit sporun gelişiminden özerk organizasyonlar sorumludur.

Spor, Kanada kültürünün önemli bir parçasıdır

Kanada, spor politikasını 4 maddede özetlemektedir:

1. Spora giriş, Kanadalıların temel becerilerini, bilgilerini ve katılımlarını geliştirmeleri;

Türkiye Kanada ve Hollanda Spor Sistemlerinin Bazı Değişkenler Açısından
Karşılaştırılması

2.Eğlence sporu, Kanadalıların eğlence, sağlık ve sosyal etkileşim için katılmaları;

3.Rekabetçi sporda, Kanadalıların performanslarını sistematik olarak geliştirmeleri;

4.Yüksek performanslı spor, Kanadalıların (*yüksek seviyeli yarışlarda*) dünya klasmanında etik ve adil araçlarla başarılı sonuçlar almaları.

“Devlet bu destek yatırım programları, NOC*NSF tarafından yönetilmektedir”.

Türkiye’de spor politikası, 1.Sağlığın korunmasına yönelik tedbirler sporun kitlelere yayılması 2.Başarılı sporcuların korunmasıdır. (Anayasa M.59) Devlet spor politikalarının uygulanmasından sorumludur. Bunu Gençlik ve Spor Bakanlığı, Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü merkez ve taşra teşkilatları ile bağımsız spor federasyonlar aracılığı ile gerçekleştirilir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

1. Ak, A. (2017).*Türk Sporunda Sorunlar ve Çözüm Önerileri*.Spor Yayınevi ve Kitabevi,Ankara.
2. Bilkent Holding (2016). “*Dünyada Bazı Ülkelerdeki Sağlık ve Spor Kulüplerine Üyelerin Kulüp Sayısı Ülke Nüfuslarına oranı*” Sport International Bilkent Holding Ankara
3. Dohetry, A.,Clutterbuck, R..(2013). “Canada” *Comparative Sport Development (Systems, Participation and Public Policy)*” Editors:Hallmann, K., Petry, K, Springer) p.323-342, NewYork.
4. Ekmekçi, R. (2010). Avustralya Spor Yönetim Sisteminin İncelenmesi. *E-Journal of New World Sciences Academy*, Volume:5, Number:3
5. European Commission.(2005). *Special Eurobarometer – The citizens of the European Union and Sport*.
6. Fişek, K. (1998).*Dünyada ve Türkiye’de Spor Yönetimi*, Bağırhan Yayınevi, 2.Bası, s.16-17,Ankara

7. Haekman, R.,Breedveld, K. (2013).”*The Netherlands*”. *Comparative Sport Development (Systems, Participation and Public Policy)*” Editors:Hallmann, K., Petry, K, Springer) p.119-135, New York.
8. Hartmann-Tews, I.(2000). Sport for All!?! Variations of inclusion in Germany, France and Great Britain. In J. Tolleneer & R. Renon (Eds.) *Sport and physical education in aperiod of change* (257-267). Oxford: Meyer & Meyer Sport.
9. Hartmann-Tews, I.(2006). Social stratification in sport and sport policy in the European Union. *European Journal of Sport and Society*. Oxford: Meyer & Meyer Sport. 3(2),p.109-124.
10. Houlihan, B.(1997). *Sport, Policy and Politics. A comparative analysis*. London/New York: Routledge.
11. Humphreys, Brad.R., Ruseski,Jane.E.(2010). The economic choise of participation and time spent in physical activity and sport in Canada. *International Journal of Sport Finance*, University Alberta Departgntof Economics 2010-14, p.1-32.
12. Humphreys B, Ruseski J. (2007). Participation in Physical Activity and Government Spending on Parks and Recreation. *Contemporary Economic Policy*, 25: 538-552.
13. Kalkınma Bakanlığı.(2013).10. *Beş Yıllık Kalkınma Planı Spor ÖİK (Spor Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, Ankara.
14. Karasar, N. (2005) *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Sanem Matbaacılık, Ankara.
15. Katzmarzyk P, Janssen I.(2004). The Economic Costs Associated with Physical Inactivity andObesity in Canada: An Update. *Canadian Journal of Applied Physiology* 29: 90-115.
16. Lechner, M. (2009). Long-run Labour Market and Health Effects of Individual Sports Activities. *Journal of Health Economics*, 28: 839-854.
17. Madge, J. (1965). *The Tools of Science. An Analytical Description of Social Science Techniques*. Anchor Books Doubleday and Comp.New York.
18. Sunay, H.(2017).*Spor Yönetimi*, 3. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara.

Türkiye Kanada ve Hollanda Spor Sistemlerinin Bazı Değişkenler Açısından
Karşılaştırılması

19. Sallis J, Owen N, Fisher E.(2008). Ecological Models of Health Behavior, in Glanz K, Rimer B and Viswanath K (Ed.), *Health Behavior and Health Education: Theory, Research, and Practice*. 4th ed.:465-482, United States: Jossey-Bass.
20. Sari N. (2009). Physical Inactivity and Its Impact on Healthcare Utilization. *Health Economics*, 18: 885-901
21. Türkoğlu, A. (1998). *Karşılaştırmalı Eğitim, Dünya Ülkelerinden Örneklerle*. Baki Kitabevi, Adana
22. Ültanır, G.,(2000).*Karşılaştırmalı Eğitim Bilimi Kuram ve Teknikler*, Eylül Kitap ve Yayınevi, Ankara.
23. Warburton D, Nicol C, Bredin S., 2006. Health Benefits of Physical Activity: the Evidence. *Canadian Medical Association Journal*. 176: 801-808.
24. Yıldırım, A., Şimşek, H.(1999).*Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayınları.Ankara.
25. http://www.canadainternational.gc.ca/turkey-turquie/about_a_propos/sports.aspx?lang=tur.Erişim Tarihi: 08.09.2018
26. https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/42226/mod_resource/content/0/11.hafta%20%C3%87ocuklarda%20Ant.Yak.pdf.Erişim Tarihi:08.09.2018.